

Alja Fabjan

Značilnosti čustvovanja in stilov navezanosti pri spolno promiskuitetnih mladostnikih in razreševanje promiskuitetnega vedenja v psihoterapevtskem procesu. Doktorska disertacija. Mentorica: Barbara Simonič. Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta. 2021. IX, 261, II str. <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=134099&lang=slv>

Doktorska disertacija z naslovom „Značilnosti čustvovanja in stilov navezanosti pri spolno promiskuitetnih mladostnikih in razreševanje promiskuitetnega vedenja v psihoterapevtskem procesu“, ki jo je pripravila kandidatka Alja Fabjan, je izvirno znanstvenoraziskovalno delo, ki se posveča obravnavi promiskuitetnega vedenja pri mladostnikih. Pri tem poseben poudarek namenja raziskovanju teh vidikov v okviru relacijskega konteksta in čustvovanja in iskanju psihoterapevtskih smernic pri obravnavi tveganega promiskuitetnega vedenja pri mladostnikih.

Delo se osredotoča na obdobje mladostništva, ki je polno svežine, ustvarjalnosti, rasti in zorenja, obenem pa nemira, kaosa in tudi tveganega vedenja. Pri tem daje vsebinski in raziskovalni poudarek spolnosti (socioseksualni orientiranosti) mladostnika, ki je v tem obdobju, tudi zaradi razvojnih značilnosti in razvojnih nalog mladostnika, v posebnem fokusu. Čeprav lahko na odnos do spolnosti in na spolno prakso pri mladostnikih (pa tudi drugače) gledamo naturalistično, je dejstvo, da je spolnost veliko več kakor le zadovoljevanje telesnih potreb – to je izrazito relacijska dimenzija, v kateri se zrcali tudi psihodinamika posameznika in njegova (ne)spособnost za odnose. V spolnem vedenju posameznika srečamo različne aspekte, ki jih uvrščamo med bolj funkcionalne ali manj funkcionalne – manj funkcionalni še posebej nagovarjajo strokovnjake psihološke stroke in prakse in zahtevajo poglobljeno obravnavo, ki presega podatke o njihovem nastopu, ampak tudi razlaga, kaj je v ozadju tveganih spolnih praks. Mednje se uvršča tudi spolna promiskuiteta, ki je opredeljena kot prakticiranje pogostih spolnih odnosov z različnimi partnerji, pri tem pa se navadno ne razvije globoka čustvena intima. Spolna promiskuiteta pri mladostnikih, ki so v obdobju zorenja, je lahko rizično vedenje, ki morda vodi v dolgoročne negativne posledice, tako pri telesnem kakor pri psihičnem zdravju, pa tudi ustvari popačeno predstavo o čustveni intimi in pristnih partnerskih odnosih. Ozadje za promiskuitetno vedenje mladostnikov je lahko več, v tej disertaciji pa kandidatka raziskuje fenomen promiskuitete pri mladostnikih v luči kvalitete navezanosti, regulacije afekta in kvalitete odnosa s starši. S tem ustvarja možnost za razlago promiskuitete pri mladostnikih v kontekstu globljih relacijskih dimenzij.

Alja Fabjan je z doktorsko disertacijo izkazala sposobnost poglobljene razlage pri raziskovanju omenjenih dimenzij. Doktorska disertacija ima obsežen teoretični del, v katerem so celostno predstavljeni vsi temeljni koncepti doktorske disertacije (obdobje mladostništva, pomen odnosov med starši in mladostniki, navezanost, regulacija afekta, teološko-biblični pogled na promiskuiteto in psihotera-

pevtski koncepti obravnave promiskuitetnega vedenja). V empiričnem delu, ki je sestavljen iz treh raziskovalnih delov, so poglobljeno raziskani vidiki promiskuitetnega vedenja pri mladostnikih. Pomemben prispevek raziskave je v tem, da ne prinaša podatkov le o fenomenu promiskuitetnega vedenja pri mladostnikih, ampak v povezavi s tem pokaže na globlja relacijska in psihološka ozadja, to pa je omogočeno z različnimi raziskovalnimi metodami in s smiselno sintezo posameznih ugotovitev. V kvantitativnem delu raziskuje povezanost med kakovostjo odnosa s starši, z različnimi stili navezanosti, z načini regulacije afekta in s spolno promiskuiteto pri mladostnikih oziroma njihovo socioseksualno orientiranostjo. Ti podatki so dopolnjeni z vsebinskim vpogledom, ki ga predstavlja drugi del raziskave, v katerem so bili opravljeni in analizirani intervjuji z mladostniki o njihovem odnosu s starši, o načinih regulacije afekta, o partnerskih odnosih, o spolnem vedenju in o njihovem odnosu do spolne promiskuitete. Ta del raziskave razkriva, da je pri nagnjenosti k bolj promiskuitetnemu vedenju mogoče opaziti nekatere elemente nevarnih stilov navezanosti in manj uspešne strategije za regulacijo afektov. V tretjem raziskovalnem delu pa je z uporabo metode študije primera nakazana možna pot preoblikovanja promiskuitetnega vedenja pri mladostnikih v psihoterapevtskem procesu, ki je doseženo prek ustvarjanja v spremembe v funkcionalnosti odnosa s starši, v preoblikovanju ne-varne navezanosti in v izboljšanju čustvenega procesiranja.

Doktorska disertacija prinaša kar nekaj pomembnih ugotovitev, uporabnih tako za starše kakor za širšo strokovno in znanstveno javnost, ki se srečuje z mladostniki in z njihovimi starši. Ugotovitve kažejo, da so pri spolno promiskuitetnih mladostnikih nižje nekatere vrednosti v kvaliteti odnosa s starši, predvsem poročajo o več čustvene hladnosti in manj čustvene bližine s starši ter kažejo več izogibajoče se navezanosti. Psihoterapevtska obravnava in intervencije, kakor so metode integrativne psihoterapije in relacijske družinske terapije, pa so učinkovit način za spremembe v smeri bolj varne navezanosti, v boljšemu stiku s čustvi in v njihovi regulaciji in kot posledica tega v zmanjšanju spolno promiskuitetnega vedenja pri mladostnikih.

Disertacija je v slovenskem prostoru prvo tovrstno delo, saj se osredotoča na tematiko, ki je pri nas razmeroma redko obravnavana, fokusira pa se na ranljivo skupino mladostnikov. Promiskuitetno vedenje z multidisciplinarnim pristopom osvetljuje z različnih zornih kotov in mehanizmov iz ozadja, to je tudi glavni prispevek disertacije. Ugotovitve o psihološkem in relacijskem ozadju spolne promiskuitete in prikazi različnih načinov psihoterapevtske pomoči mladostnikom pomenijo pomemben in izviren znanstveni prispevek na tem področju. Kažejo tudi na to, da je v ozadju promiskuitetnega vedenja bolečina, ki se regulira s tem vedenjem. Kompulzivna seksualnost pravzaprav pomeni obrambni mehanizem, katerega namen je, prikriti in izničiti tesnobo osamljenosti in strah pred bližino, po kateri pa v resnici posameznik vedno hrepeni.